GAZETA TRANSILVANIEI.

Redacțiunea și administrațiunea:
Brașovŭ, piața mare Nr. 22. „Gazeta“ iese Mercurea, Vinerea si Dumineca.
Prețulŭ abonamentului:
Pe unŭ anŭ 10 fl., pe șése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Țerĭ esterne pe șése lunĭ 14 fr., pe anŭ 28 francĭ.

Anulŭ XLVII.

Sĕ prenumeră:
la poștele c. și r. și pe la dd. corespondențĭ.
Anunciurile:
una serie garmondŭ 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiăcare publicare. — Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 22. Mercurĭ 22 Februariu (5 Martiu) **1884.**

Prigonirea limbei române la judecătorii.

Brașovŭ 22 Februariu a. c.

Earăși ne aflămŭ în fața unui actŭ de flagrantă călcare a legei în paguba limbei române sevêrșitŭ la judecătoria de cercŭ din orașulŭ nostru, unde trei din patru părțĭ ale poporațiunei sunt de naționalitate nemaghiară.

Departe au mai ajunsŭ lucrurile sub regimulŭ neîmblânditŭ teroristŭ alŭ d-lui Tisza, décă adĭ nicĭ aceea nu mai este ertatŭ, că depositiunile martorilorŭ citațĭ înaintea forului judecătorescŭ sĕ se scrie în acea limbă, în care s'au făcutŭ și décă se pretinde în numele „limbei statului“ dela privațĭ ca se subscrie procese-verbale unguresci, pe carĭ nu le înțelegŭ și despre a cărorŭ cuprinsŭ nu-șĭ potŭ da nicĭ-o sémă!

De câte orĭ ne plângemŭ, că suntemŭ asuprițĭ și că ni se calcă în picióre drepturile cele mai sânte naționale și individuale, cei dela putere și întregŭ corulŭ slugarnicilorŭ lingăĭ, carĭ li se închină lorŭ, ne strigă: Avețĭ legea de națiunalitate, nu vĕ oferă acéstă lege destulă garanția, că nu ve-țĭ fi maghiarisațĭ și tiranisațĭ?

Aicĭ vrêndŭ nevrêndŭ ne vine în minte fabula, ce spune, că marele Diogene, fiindŭ odată întrebatŭ de amicii sĕi, ce se facă cu elŭ décă va murĭ, a respunsŭ: Aruncați-me undeva lângă drumŭ. „De vomŭ face acésta“ replicară ei, „te vorŭ mâncă lupii“- — „Atuncĭ“, adause Diogene, „pune-țĭ și o bĕtă lângă mine. — Dér nu-țĭ va folosí nimicŭ, ḑisera ei, căcĭ n'o se te poțĭ apĕrá. — Décă lucrulŭ e așa, respunse Diogene, atuncĭ de geaba sunt tóte precauțiunile vóstre!

Legea de naționalitate, cu care ne totŭ scotŭ ochii adversarii noștri politicĭ, se póte bine asemĕná cu bĕta ce-o cerea Diogene dela amicii sĕi. Ce-ĭ mai putĕ folosí lui acéstea bĕtă, décă nu mai era în starea de a se apĕrá în contra lupilorŭ flămânḑĭ. Și óre nu este totŭ așa cu naționalitățile nemaghiare din Ungaria? După ce au fost trântite la pămêntŭ și legate fedeleșŭ; după ce au fost scóse cu totulŭ din administrația, din justiția, din parlamentŭ, c'unŭ cuvêntŭ din tótă viața publică, li se dete legea de naționalitate ḑicêndu-li-se: apĕrați-ve cu ea limba și naționalitatea! Vai și amarŭ de acea apĕrare, cândŭ omului îĭ sunt legate mânile și picióre, cândŭ i se pune și scălușulŭ în gură și cândŭ dușmanulŭ lui are și pânea și cuțitulŭ în mână!

„Edictulŭ pórtă titlulŭ „egală îndreptățire a naționalitățilorŭ“ și declară poporațiunilorŭ Ungariei, că vorŭ avé drepturile egale cele mai minunate, numai câtŭ limbile lorŭ se facă loculŭ limbei maghiare în tóte afacerile importante și publice. Dóră niciodată nu a pășitŭ în lume minciuna unei legĭ cu-o obrăsniciă așa de îndrĕsnĕtă.“ — Cu aceste cuvinte caracteriséză F. de Löher în broșura s'a „Maghiarii și alțĭ Ungurenĭ“ garanțiile ce le oferă popórelorŭ nemaghiare articlulŭ de lege 44 din anulŭ 1868.

F. de Löher a scrisŭ broșura lui la 1874. P'atuncĭ încă nu se cerea se capituleze limbele nemaghiare decâtŭ numai în „afacerile importante și publice“. Incă stéua lui Tisza nu resărise pe firmamentulŭ globului unguresŭ. De atuncĭ însĕ trecură aprópe 10 anĭ și de optŭ anĭ încóce cabinetulŭ Tisza fericesce popórele acestorŭ țerĭ de vai de capulŭ lorŭ. Adĭ amŭ ajunsŭ multŭ mai departe, căcĭ limbele nemaghiare trebue se cedeze loculŭ lorŭ limbei maghiare și în acele afacerĭ, ce nu sunt nicĭ importante, nicĭ publice. Casulŭ despre care voimŭ se vorbimŭ, va dovedí adevĕrulŭ afirmărei nóstre și va ilustrá totodată în modulŭ celŭ mai bătătorŭ la ochĭ miseria împrejurărilorŭ desperate în care trăimŭ.

Unŭ cetățanŭ de naționalitate românŭ din Brașovŭ este citatŭ înaintea judecătoriei de cercŭ de aicĭ ca martorŭ într'unŭ procesŭ. Elŭ cere, că sĕ se scrie procesulŭ-verbalŭ în limba lui, căcĭ limba maghiară nu-o scie și prin urmare nicĭ nu póte subscrie unŭ protocolŭ ce nu'lŭ înțelege. Ba Românulŭ nostru merge încă unŭ pasŭ mai departe și în galanteria s'a face concesiunea de a se scrie depositiunile sale și în limba germană, pe care o înțelege. Respunsulŭ ce-i s'a datŭ de cătră ómenii dreptății a fost: „Décă vreai procesŭ-verbalŭ românescŭ du-te în România, de vreai nemțescŭ du-te în Germania, dér aicĭ este Țéră unguréscă și protocólele nu se scriu decâtŭ în limba statului — așa cere legea.“

Sĕrmană lege! Câtŭ mai eștĭ de hărțuită, têrâită și batjocurită! Nu-i destulŭ, că te-au făcutŭ se mințĭ cu-o „obrăsniciă îndrăsnéță“ înaintea lumei, că popórele din acestŭ statŭ sunt „egalŭ îndreptățite“, ci pănă și în acele casurĭ, unde paragrafii tĕi vorbescŭ limpede și lămuritŭ, unde ei nu mai lasă deschisă nicĭ o portiță volniciei celui mai tare, ci se pronunță categoricŭ, și aicĭ te chiamă ca se mărturisescĭ strîmbŭ pentru mai mare gloriă a „limbei statului“!

Unde sunt numai paragrafiii vestitei legĭ, acei paragrafĭ, carĭ și în micele și neînsemnatele concesiunĭ ce le facŭ au fost zădărnicițĭ prin ordonanțe ministeriale, și prin pracsa celorŭ ce stau în serviciulŭ faimósei „idei de statŭ“, care privesce țéra ca o căldare, în care se fierbe zamă cu paprică și unde trebue se între și sĕ se topéscă totŭ ce se găsesce în țéră? Eatā-ĭ unulŭ după altulŭ: § 7, § 8 și § 9 (art. de lege 44 din 1868).

Celŭ d'antâiŭ face introducerea, ear §-ulŭ 8 ḑice apriatŭ și necondițiunatŭ, că „martorulŭ se ascultă numai în limba sa maternă“.*) Va sĕ ḑică „după lege“, pe care nicĭ ordonanțele miniștrilorŭ, nicĭ pracsa judecătorésca nu-o potŭ șterge, martorulŭ are dreptŭ a cere ca protocolulŭ, ce se iea cu elŭ și care trebue se'lŭ subscrie, se fie redigeatu în limba lui maternă.

Nu-ĭ destulŭ însĕ cu atâta, ci aceea-șĭ lege mai pretinde în § 9, că acolo unde trebue se întrevină advocatulŭ atâtŭ cu privire la sentință câtŭ și la pertractare „sĕ se susțină pretutindenĭ (mindenütt) usulŭ de pănă acum“ (adecă de dinainte de 1868, cândŭ sa adusŭ legea.)

După acelŭ usŭ la tribunalele din Făgărașŭ, Năsĕudŭ, Alba-Julia, Gherla, Deva s. a. s. a. procesele se pertractaŭ cu părțile române în limba română și sentințele se aduceau totŭ în acea limbă, ear la tóte judecătoriile singulare unde se aflau juḑi românĭ tóte se lucrau numai românesce.

Usulŭ acesta s'a mai respectatŭ cum s'a respectatŭ pănă la 1875, cândŭ se iví pe scenă „sdrobitorulŭ de naționalitățĭ“ Tisza Kalman. De aicĭ incolo sănătate bună paragrafule 9! La judecătoria de ocolŭ din Brașovŭ, fostulŭ jude (românŭ) scriea sentințele conformŭ vechiului usŭ sancționatŭ prin lege în limba română, dér fŭ opritŭ și amenințatŭ. Ordonanțele ministeriale începură a interpretá legea așa, că administrația internă judiciala e ungurésca — adecă deliberările și corespondența între judecătorii. Advocații au fost constrînșĭ ca se scrie și se pledeze înaintea forurilorŭ judiciale numai unguresce, ear acum amŭ ajunsŭ, cum se vede, așa departe ca și dela martorii privațĭ sĕ se pretindă, ca se marturisésca unguresce cu tóte că depositiunile lorŭ nu se țină nicĭ măcarŭ de „administrația internă“.

Ear §-ulŭ 8 și 9 alŭ legei „pentru egala îndreptățire“ stă neclintitŭ și neatinsŭ în cartea de legĭ ca mărturiă a grozavului liberalismŭ, cu care sunt tractațĭ martorii nemaghiari în statulŭ ungarŭ!

Amŭ ajunsŭ dér așa departe ca limba română se fie silită a cedá loculŭ limbei maghiare și în afacerĭ neînsemnate și de caracterŭ privatŭ. Pănă cândŭ și pănă unde? — E timpulŭ ca se ne gândimŭ seriosŭ la unŭ remediu și se nu mai suferimŭ în tăcere acte de volniciă și de călcare a legei, căcĭ despotismulŭ va deveni cu atâtŭ mai cutezătorŭ cu câtŭ noi vomŭ fi mai îngăduitorĭ.

Eată casulŭ amintitŭ mai susŭ după cum ni'lŭ împărtășesce bravulŭ nostru conaționalŭ, locuitorŭ în Brașovŭ, d. Petra-Petrescu:

Brașovŭ, 2 Marte st. n.

D-le Redactorŭ! Permitețĭ-mĭ sĕ vĕ comunicŭ următórea întêmplare caracteristică:

La 28 Faurŭ am fost citatŭ la judecătoria cercuală de aicĭ ca martorŭ într'o causă de procesŭ. Infățișându-mĕ la óra fixată în biuroulŭ d-lui jude de cercŭ S k i t a, am fost îndreptatŭ la protocolistulŭ, care avea sĕ-mi iea fasiunea. Acesta cum îmĭ vede citațiunea și pune mâna pe unŭ téncŭ de hârtii și scóte o cólă de protocolŭ. Vĕḑêndŭ eu, că capulŭ acesteia este tipăritŭ unguresce, m'am temutŭ, că și fasiunea îmĭ va compune-o totŭ unguresce și așa mĕ adresa-i cătră protocolistŭ: „Dle, te rogŭ a luá procolulŭ sĕu în limba română sĕu în cea germană, pentru că maghiara nu-o înțelegŭ și în limba acésta nu-lŭ voiŭ subscrie.“ — „A i c ĭ“, — îmĭ respunde la momentŭ și în tonŭ iritatŭ protocolistulŭ: „e ț é r ă u n g u r é s c ă* ș i n u s e i á p r o t o c o l ŭ î n a l t ă l i m b ă. D é c ă v r e a i r o m â n e s c e du-te in România, d é c ă v r e a i n e m ț e s c e in G e r m a n i a!“

Frapatŭ de atâta urbanitate și gentileță m'am gânditŭ nițelŭ, ce sĕ-i rĕspundŭ. — „Bine, d-le i-am ḑisŭ, e tréba d-tale, ce facĭ, dér eu protocolŭ maghiarŭ nu subscriu.“

Interogatoriulŭ s'a făcutŭ nemțesce. In fine totŭ nemțesce îmĭ spune, că dênsulŭ ar fi scrisŭ așa și așa după cum aș fi fasiunatŭ, și mĕ provócă sĕ subscriu. „Nu subscriu, d-le, pentru că nu înțelegŭ ce ai scrisŭ.“ Vĕḑêndu-lŭ, că-șĭ adună hârtiile, îlŭ întrebŭ, décă mai am ceva, orĭ mĕ potŭ duce? La acestea îșĭ iá protocolulŭ subsuóră, mĕ chiamă cu sine și mĕ conduce la d-lŭ jude de cercŭ.

Am priceputŭ îndată, de ce se tractéză și mĕ bucuramŭ în mine ḑicêndu-'mĭ: D-lŭ jude, bărbatŭ cultŭ, omŭ alŭ dreptății, pusŭ anume de d-lŭ ministru sĕ apere dreptatea de sigurŭ nu va aprobá purtarea necorectă a protocolistului.

Ajunșĭ în odaiă protocolistulŭ descopere d-lui jude crima mea, celŭ puținŭ așa am presupusŭ, pentru că fața d-lui jude a începutŭ a se înroșí și după ce a vorbitŭ câtva cu protocolistulŭ se adresà cătră mine, însĕ într'unŭ tonŭ, la care nu mĕ așteptamŭ de locŭ: T r e b u e s ĕ s u b s c r i i. P r o t o c ó l e l e n u s e i a u d e c â t ŭ i n l i m b a m a g h i a r ă, l i m b a s t a t u l u i. A ș a c e r e l e g e a. (?!)

D-lŭ jude a avutŭ amabilitatea a pomení și d-sa de „Țéra românéscă“ probabilŭ, că décă trebuiá sĕ colindŭ și mai departe în afacerea asta, aș fi fost îndreptatŭ pănă prin fundulŭ Australiei. — „D-le jude, i-am reflectatŭ, nu voiescŭ sĕ mĕ disputŭ cu D-ta. Eu am rugatŭ pe d-lŭ protocolistŭ înainte de a luá protocolulŭ sĕ nu-lŭ facă unguresce, pentru că nu-lŭ

*) Unguresce: „Tanhallgatást a kihallgatott személyek nyelvén eszközli. . .“

ințelegu. Prin urmare nu-lŭ potu subscrie.“ — „Décă nu-lŭ vei subscrie, te voiu mai cità odată și voiu pune unu traducĕtorŭ pe spesele D-Tale, și de nu vei vrea sĕ plătescĭ, se scii, că te voiu pedepsi conformŭ legilorŭ. Nu ’ţĭ-a spusŭ d-lŭ protocolistŭ ce a luatŭ la protocolŭ ?“ — „Pardonați-mĕ dle jude. Ceea ce mi-a spusŭ d-lu protocolistu nu sunt datorŭ sĕ credŭ, ér legea, care mĕ silesce sĕ subscriu unŭ protocolŭ într’o limbă, pe care nu o pricepŭ, nu-mĭ e cunoscută. Protocolulŭ nu-lu potu subscrie. D-ta fă ce-țĭ comandă legea. Décă acésta mĕ va condamná sĕ plătescŭ ceva, voiŭ plăti. Așadéră potu aşteptá altă citațiune ?“ — „Da.“ — „Atuncĭ, complimentele mele.“

In situațiunea, în care m’am aflatŭ și față de declarațiile mai multŭ decâtŭ categorice ale d-lui jude în privința atotputerniciei „limbei statului“ ar fi fost cu totulŭ zadarnică o încercare din parte-mi, a mai discutá cu d-lŭ jude despre ceea ce este în adevĕrŭ lege și despre ceea ce este numai volnicia și forță. Eu însĕ cându am făcutu pretensiunea de mai susŭ, n’am lucratŭ numai împinsŭ de necesitate ci și în consciința dreptului ce-lŭ am chiar după legile esistente, ér d-lŭ jude mi-a rĕmasŭ datorŭ sĕ-mi dovedéscă, că eu ca cetățianŭ alŭ statului nu am acestŭ dreptŭ.

Petra Petrescu.

Cronica evenemintelorŭ politice.

Articlulŭ „Românului“, despre care amŭ vorbitŭ în numerulŭ trecutŭ, dice după o mică întroducere:

„Comitetulŭ permaninte alesŭ de conferința ținută în Sibiŭ la 1880 a adresatŭ națiunii române unu manifestŭ, în care îndémnă pe alegĕtorĭ a se grupá în giurulŭ ideei naționale.

Ca Românĭ, interesațĭ mai multŭ de câtŭ orĭ cine și ca frațĭ și ca vecinĭ, ca bine și ferićițĭ sĕ fie frații nostri, nu putemu de câtŭ sĕ felicitămŭ pe comitetŭ pentru buna lui ideă.

Lupta și lupta în unire, cu acela-șĭ scopŭ, cu acela-șĭ gândŭ și cu egalŭ devotamentŭ din partea tuturorŭ, este mijloculu celŭ mai sigurŭ d’a ajunge la isbêndă mai curêndŭ séu mai tărdiu, dér neapĕratŭ.

Acestŭ adevĕrŭ, a cărui confirmare o găsimŭ mai la fie-ce pagină a istoriei, ne permitemŭ a-lŭ aminti fraților nostri de peste munțĭ.

Li-lŭ amintimŭ, pentru că vedemŭ în diarele lorŭ vorbindu-se de deosebirĭ de vederĭ, de partide.

Cei persecutațĭ nu potŭ vedé decâtŭ într’unŭ felŭ, nu potŭ avé decâtŭ o dorință, nu potu fi decâtŭ o partidă, partida mântuirii națiunii de relele ce-o bântuie și garantarea viitorului ei.

Ecă drapelulŭ în giurulu căruia ori-ce Românŭ e datorŭ a se grupá și pentru a cărui isbêndă sĕ fie gata la sacrificii.

Acesta fiindŭ scopulŭ, mijlócele de a-lŭ ajunge împrejurările le vorŭ otărî și impune.

Totușĭ, și asupra mijlócelorŭ învĕțămintele istoriei nu potŭ și nu trebue a se dá uitării.

S’a vĕdutŭ, că păn’acum dela Maghiarĭ nimicŭ nu s’a pututŭ dobêndi prin fratéscă înțelegere.

Décă dênșii, séu celu puținŭ conducêtorii lorŭ, pe cându în esilŭ erau și lucrau pentru liberarea patriei lorŭ nu putură înțelege și adoptá idea egalei îndreptățirĭ a naționalităților, cu atâtŭ mai puținŭ putemu sperá, c’o vorŭ înțelege acum, cându au în mână puterea și se nutrescu cu trista ilusiune, că totŭ le este permisŭ și posibilŭ.

Prin urmare, după a nóstră părere, speranța de a dobêndi ceva, fără o luptă lungă și susținută cu iubire și unitate de toțĭ Remânii este o ilusiune.

Trebue dér luptă, din partea tuturorŭ și prin tóte mijlócele legale.

Écă ce, ca Românĭ, ne permitemu a dice fraților noștrĭ de peste munți.“

Legăturile dintre conservativii ungurĭ și conservativii austriacĭ nu se mai potŭ tăgădui. Diarulŭ „Vaterland“ din Viena este organulŭ, în care se reflectă solidaritatea intereselorŭ conservative de dincóce și de dincolo de Laita. Intr’o corespondență, ce-o primesce acestŭ diarŭ din Pesta, se dice între altele: „Partida (conservativă) se va luptá cu sistemulŭ de guvernare actualŭ, pentru că vede, că este perniciosŭ pentru țéră și poporațiunea ei; pentru că prin acestŭ sistemŭ au fost discompuse stările în Ungaria, și statulŭ precum și societatea sunt amenințate de catastrofe primejdióse. Partida cere o reformă sănătósă în tóte părțile vieței publice. Ea nu este prin urmare retrogradă și nu e nici o reacțiune feudalŭ-clericala, care se voiéscă a face se reinviă stările dinainte de 1848.“

„Acésta partidă este însĕ decisă a face resistință energică tendințelorŭ de predomnire ale liberalismului șablonistŭ și a respinge și delăturá pe aceşti ninătorĭ de țéră și de popóre. Individualismulŭ nemărginitŭ, care discompune în atóme societatea și a slăbitŭ séu a ruptŭ tóte legăturele sociale, este și isvorulŭ nesecatŭ alŭ luptelorŭ de rassă, alŭ șovinismului neastêmperatŭ, alŭ permanentei îndușmănirĭ, anatemisărĭ și suspițiunărĭ a naționalităților și confessiunilorŭ, ce locuescŭ în statŭ. Partida creștină-conservativă ține tare la caracterulŭ istoricŭ-politicŭ alŭ rigatului ungarŭ și îi conservă prin aceea totodată conducerea națiunei ungare, basată în istoriă și în lege. Dér acestŭ caracterŭ ungurescŭ naționalŭ alŭ țerilorŭ corónei s-lui Stefanŭ nu cuprinde în sine nicĭdecum persecutarea séu amenințarea popórelorŭ nemaghiare. Elŭ n’are nimicŭ comunŭ cu șovinismulŭ, care amenință pacea, concordia, esistența și viitoriulŭ țerii. Ungaria forméză de mai multŭ de o miiă de anı unŭ adăpostŭ (?) căutatŭ alŭ diferitelorŭ popóre, carĭ au pututŭ se-și afle acolo neturburatŭ desvoltarea lorŭ culturală. Statulŭ n’a împedecatŭ acéstă desvoltare (?!) ci dincontră a înaintat’o și sprijinit’o în propriulŭ sĕu interesŭ. Numai șovinismului disolvantŭ, acestui fĕtŭ fatalŭ alŭ liberalismului modernŭ, i-a succesŭ de a provocá în modŭ artificialŭ unŭ contrastŭ amenințătorŭ între aceste popóre și aședămintele statului ungarŭ.“

Se vede la prima ochire, că corespondentulŭ lui „Vaterland“ vorbesce mai multŭ ex cathedra cum ar dori elŭ se fiă. Elŭ ignoréză suferințele Românilorŭ din trecutŭ, dér pentru viitorŭ profeséză idei liberale. Ar fi bine, décă conservatorii ungurĭ în adevĕrŭ ar fi conduși și ei de asemeni idei.

In ședința dela 3 Marte a. c. a camerei ungare s’a discutatŭ proiectulŭ pentru construirea călei ferate strategice Muncaci-Stry, prin care se se stabiléscă o legătură între Lemberg și Pesta precum și între Lemberg și Fiume. Cu ocasiunea acestei discusiuni ministrulŭ-președinte Tisza a declaratŭ, că după a s’a părere situația esterióră este forte pacifică; dér nimenea nu póte garantá, că va remâné așa. D-lŭ Tisza mai dise, că guvernulŭ rusescŭ este hotărîtŭ de a susținé pacea cu Germania și cu monarchia nóstră, dér precum guvernulŭ rusescŭ nu lasă a fi reținutŭ prin acésta în lucrarea de completare a rețelei lui de drumŭ de ferŭ dela apusŭ, tocmai așa nici monarchia nóstră nu póte remâné neactivă (!) Proiectulŭ s’a primitŭ apoi de toțĭ deputații afără de câțiva din stânga estremă.

Se scrie din Berlinŭ diarului „l’Indépendance belge“: „România a propusŭ Germaniei încheiarea unui tractatŭ consularŭ, întocmai ca și convențiunile în privința acceluiași obiectŭ, ce Germania le-a încheiatŭ cu celelalte state. Negociările au începutŭ la Berlinŭ. Acesta este singurulŭ tractatŭ, ce a lipsitŭ până acum pentru a consolidá relațiunile între cele duoĕ țĕrĭ. România a încheiatŭ deja o convențiune comercială cu Germania în Iuliu 1881. Estrădarea criminalilorŭ se face fără tractatŭ formalŭ în urma unei înțelegerı, pentru a dice astfelŭ, verbale.“

La banchetulŭ, ce s’a datŭ în onórea marelui duce Mihailŭ de către ambasadorulŭ rusŭ din Berlinŭ a redicatu generalulŭ Gurko următorulŭ toastŭ: „Deórece în puterea funcțiunilorŭ mele locuiescŭ în cea mai mare apropriere de Prusia, propunŭ, ca sĕ bemŭ în sănătatea bravei armate germane, pentru care am unŭ adêncŭ respectŭ și cea mai mare stimă. Mulțămescŭ demnilorŭ representanțĭ ai acestei viteze armate pentru amicabila primire și binevoitórea ospitalitate, cu care am fostŭ primițĭ în acéstă țéră. Golescŭ acestŭ paharŭ întru prosperarea soldatului germanŭ. Prusianulŭ General-Lieutenant de Boehn respunse: „Béu în sănătatea vitezei armate rusescĭ și a glorioșilorŭ ei representanți, carĭ au fost trămiși cu acéstă ocasiune. — Imperatulu Wilhelmu donà la toțĭ suboficerii regimentelorŭ rusescĭ, carĭ au fost representate cu ocasiunea serbărei sf. Gheorghe la Berlinŭ, cu câte unŭ ceasornicŭ de aurŭ Remontoir. Afară de acésta au primitŭ gradele inferióre 1000 ruble spre a cumpĕrá presenturĭ pentru rudeniile lorŭ de acasă.

Se asigură, că generalulŭ Gurko a avutŭ la Berlinŭ câteva conferințe cu mareșalulŭ Moltke și cu ministrulŭ de resbelŭ germanŭ Bronsart cu scopŭ de a se înțelege asupra dislocațiunei trupelorŭ, ce erau grămădite la fruntariă. Óre aceste conferențe se se fi mărginitŭ numai la atâta?

Se vorbesce, scrie „L’Indép. Roum.“ despre unu conflictŭ, ce s’ar fi ivitŭ între guvernulŭ românŭ și Pórta otomană. Turcia refusase până acum de a acordá execuatură agenților noștri consularĭ. Guvernulŭ românŭ, care reclamase de mai multe orı, a făcutŭ cunoscutŭ sublimei Porțĭ, că, décă într’unŭ timpŭ anumitŭ, ea nu va acordá acéstă execuatură, atuncĭ și elŭ nu numai, că o va refusá nouilorŭ agenți otomanı, dér îl va retrage și pe ceea deja acordatŭ agenților acuma în funcțiune.

Diarului „Narodni Listy“ i se comunică din Zara, că după nisce scirı sosite acolo din Scutari, trei triburĭ albanese au năpăditŭ la 17 Februariu asupra gardei muntenegrine dela fruntariele de lângă Gruda și Krajna și au răpitŭ păstorilorŭ muntenegrinı mai bine ca 1000 de capete de vite micı. Muntenegrinii urmăriră pe Albanesı și prinseră 30 de inşı din tribulŭ Hotti, carı fură dușĭ la Rieka și vorŭ fi judecați în Nicsicĭ.

Emilio Castelar, marele republicanu spaniolŭ a scosŭ de sub tiparŭ o carte intitulată: Istoria anului 1883. In acéstă carte se vorbesce ântâiŭ de incidentulŭ fluerării regelui Alfonso în Parisŭ. Castelarŭ recunóscc, că regele a făcutŭ mare erórc, făcêndŭ călĕtoria sa în Germania și jucândŭ acolo unu rolŭ atâtŭ de umilitorŭ. Nu numai interesele bine înțelese, dér chiar măndria Spaniei, cerŭ ca regele sĕ se feréscă de unŭ tutoratŭ moralŭ alŭ Genmaniei și sĕ mérgă în tóte cu Francia, țera suroră. In același timpŭ însĕ elŭ condamnă scandalulŭ din Parisŭ, nu fiindŭ-că în persóna regelui Alfonso, ar fi pututu ofensá poporulŭ spaniolŭ, dér fiindŭ-că republicanii francesĭ fluerândŭ pe Alfonso au consolidatŭ monarchia în Spania, ceea ce nu este de sigurŭ în folosulu lorŭ. Despre politica interióră a Franciei Castelar dice, că este cea mai nemerită pentru consolidarea republicei. Elŭ nu se indoesce, că republica va puté deslegá cu succesu tóte cestiunile marĭ sociale și politice, carĭ o preocupă.

Situațiunea în Sudanŭ se pare, că s’a schimbatŭ în favórea Anglesilorŭ. In 1 Marte a sositŭ la Londra o depeșă a comandantelui anglesŭ generalŭ Graham, care anunță o victoriă a Anglesilorŭ la fântâna dela Tel el Keb, unde și-au fostŭ redicatŭ șanțurĭ insurgenții din Sudanŭ. Trupele anglese compuse din 3000 de ómenĭ infanteriă, 750 de ómenĭ cavaleriă, cu 7 mitraileuse și 8 tunurĭ au atacatŭ pe insurgenți și au luatŭ șanțurile cu asaltŭ. Patru tunurĭ Krupp, trei alte tunurĭ și multă munițiune a cădutŭ în mânile lorŭ. Bătălia a duratŭ trei óre, căcı insurgenții s’au bătutŭ bine. Ei se fi fostŭ cu totulŭ 10,000 la numĕrŭ și se fi pierdutŭ mai multe sute de ómenĭ, pre cândŭ Anglesii vorbescu numai de 28 morțĭ și 142 răniţĭ. Generalulŭ Graham abia este la începutulŭ lucrului și va mai avé încă multe greutățĭ până sĕ pótă înfrânge puterea insurgenților.

Bismark și aliații lui.

Cetimŭ în „N. fr. Presse“:

„Ce a pututŭ îndemná pe cancelarulŭ Bismarck, ca sĕ se întórcă éră către Rusia, acésta pentru noi muritorii este unu misteriu diplomaticŭ. Dér unu lucru este limpede, că politica orientală a cancelarului germanŭ și-a terminatŭ o circulațiune, ca prin apropierea de Rusia s’a întorsŭ acolo, de unde a plecatŭ la 1875. Sĕ urmărimŭ politica germană în mersurile ei memorabile. Nimenĭ nu sĕ îndoesce, că de ar fi vr’utŭ Bismarck, ar fi pututŭ împedecá resboiulŭ în contra Turciei. Elŭ n’a făcut’o și a împedecatu și pe alții de a-o face. A lăsatŭ Rusiei mână liberă în Orientŭ, apĕrà la 1876 procederea Rusiei în parlamentulŭ Germaniei, lăuda desinteresarea și intervențiunea Rusiei pentru drepturile creștinilorŭ din Orientŭ. Chiar și după aceea a ridicatŭ amiciția Rusiei cu Germania până la ceriu și la 1878 dise către Eugenu

Richter: „Pentru de a alterá relațiunea bună, solidă, centenară cu Rusia se cerŭ alțĭ ómeni decum ești Dta.“

Ce a îndemnatŭ pe cancelariulŭ germanŭ, de a lăsatŭ în necasulŭ lui Andrássy, ca Rusii sĕ trécă peste Balcanĭ până la Adrianopole și sĕ mérgă în suburbiile Constantinopolului? Recunoscința pentru pasiva asistență a Rusiei în 1870? Lipsa de înțelegere a relațiunilorŭ orientale? Despre acésta ne va dá odată deslușire istoria. Congresulŭ dela Berlinŭ însemnéză întórcerea politicei lui Bismarck, care acuma se trudi de a smulge Rusiei o parte din isbêndi, care le mulțămea conivenței prusiene. Este mărimea procederei Bismarck, care nu-i scutită de greselĭ de a cunósce greselile și de a cătá după putință a le îndreptá. Resultatulŭ politicei bismarckiane ar fi fost, că Rusia ar fi devenitŭ o putere universală. Acum problema era, ca sĕ impedece acésta. Rusia atâtŭ de apróпe de ținta sa, sĕ vĕḑŭ, pusă la ordine, de aceea privea congresulŭ dela Berlinŭ ca o perdere și cătá sĕ și iea revanșă. Atuncĭ la 1879. Gorciacov întinse firele spre Francia, panslavismulŭ începŭ a se înfuriá și a amenințá pe Germania și Austria. Bismarck își întrerupse cura, merse dela Gastein la Viena și încheiá acea alianță cu Austria, alŭ cărei ascuțișŭ erá îndreptatŭ contra Franciei și a Rusiei, și care dela 1879, până acum a predomnitŭ situația européná, și a formatŭ unŭ punctŭ de atracțiune pentru statele micĭ în Orientŭ, precum și pentru Italia la sudulŭ Europei. Se părea, că nicĭ nu póte fi altfelŭ, decâtŭ ca Austria și Germania sĕ remână aliate, ér Rusia și Franța sĕ fie isolate. Și étă, că deodată se schimbă situația cu totulŭ!

Cu tótă puterea se lucréză din amêndouĕ părțile spre a restabili amiciția ruso-prusescă de o sută de anĭ. Giers merge la Friedrichsruhe, Țarulŭ trămite împĕratului Wilhelm toégulŭ de feldmareșalŭ cu briliante, prințulŭ de corónă germanŭ este salutatŭ în Genua printr'o escadră rusescă, marele duce Mihailŭ vine cu-o deputațiune de cavalerĭ ai ordinului Sf. Gheorge la Berlinŭ, și Orlov „amiculŭ credinciosŭ alŭ Germaniei“ merge dela Parisŭ la Berlinŭ, trupele dela fruntarii se retragŭ — înstrăinarea încetéză și face locŭ érășĭ amiciției; póte că încă de aci încolo are sĕ devină și mai și mai. Alianța cu Austria se vede că este numai unŭ mijlocŭ alŭ politicei germane, care e condusă numai de unŭ gândŭ: de a isolá pe Francia.

Acțiunea rusescă în Orientŭ i-a fostŭ binevenită lui Bismarck, căcĭ ea a ocupatŭ pe Rusia și a reținut'o de a întrá în legătură cu Francia, ce cătá alianța ei. Egoismulŭ sănătosŭ este motorulŭ politicei imperiale germane. Interesele statului austriacŭ sunt identice și garantéză continuarea alianței. Cu tóte astea s'a făcutŭ o schimbare. Austria e față de Rusia într'o nouă situațiune; pacea ei cu Rusia depinde mai multŭ decâtŭ înainte de amiciția ei cu Germania, o greșélă a politicei sale i-ar pute creá doi inimicĭ în locŭ de unulŭ. Politica germană s'a întorsŭ odată în giurulŭ osiei sale; pentru Austria însĕ începe unŭ nou capitulŭ alŭ politicei sale internaționale. Problema ómenilorŭ noștri de statŭ e aḑĭ mai grea ca orĭ și cândŭ...

Convocare.

In urma scriptei Pré Onoratului Comitetŭ electoralŭ permanentŭ alŭ partidei naționale române din Sibiiu cu data 10 Febr. a. c. alegĕtorii români din municipiulŭ Clușiului adunându-se în 2 Marte a. c. la una consultare, au decisŭ, sĕ se țină adunarea generală a alegĕtorilorŭ români din comitatulŭ Coșogne și municipiulŭ Clușiului în 12 Marte (ḑiua târgului) la 11 óre a. m. în localitatea casinei române (casele parochialĭ rom. gr. cat.) pentru constituirea clubului electoralŭ.

Subscrișii avemŭ onóre a învitá prin acésta la adunarea amintită pre toțĭ alegĕtorii români susŭ memorați, și în specialŭ pre on. membri ai congregațiunei comitatense, rogându-i ca sĕ se înfățișeze în numĕrŭ câtŭ de completŭ.

Clușiŭ, în 2 Marte 1884.

Din însărcinarea conferinței

Iuliu Coroianu, președ. ad hoc. — **Basiliu Podóba**, secretarŭ ad hoc.

Invitare

cătră onor. alegĕtorĭ românĭ din comitatulŭ Timișului.

Onorați alegĕtorĭ românĭ! Timpulŭ alegerilorŭ de deputațĭ dietalĭ, pentru venitórea sesiune dietală, se apropiă tare. Tóte popórele conlocuitóre, tóte partidele din țéră s'au apucatŭ de lucru și se pregătescŭ pentru actulŭ electoralŭ, carele este de cea mai mare însemnătate în țéră, pentru popórele din țéră. Nu se póte că alegĕtorii românĭ sĕ remână nepăsătorĭ și sĕ nu se intereseze și dênșii de mișcămêntulŭ electoralŭ pornitŭ în țéră.

Românii au deja o programă politică, statorită de memorabila conferență a delegațilorŭ alegĕtorilorŭ românĭ, ținută la Sibii în ḑilele dela 12—14 Maiŭ din anulŭ 1881. Acéstă programă este liberalŭ față de voința alegĕtorilorŭ în punctulŭ acțiunei; ea lasă la libera voință a alegĕtorilorŭ: ca sĕ-șĭ candideze de deputațĭ atarĭ bărbațĭ, carĭ aderéză la principiele cardinale politice ale aceleiașĭ programe, orĭ sĕ pacteze și sĕ alégă împreună cu alte partide bărbațĭ din alte partide opoziționale. Numai una se cere necondiționatŭ în programa din Sibiiu, dela alegĕtorii românĭ din părțile ungarice și banatice, și acésta e: activitate!

Atâtŭ respectulŭ moralŭ față de-o corporațiune așa de alésă și însemnată, precum fù conferința din Sibiiu, câtŭ și propriele interese bine înțelese ale poporațiunei române din patriă, impunŭ fie-cărui Românŭ, binesĕmțitorŭ datorința d'a respectá conclusele ei și d'a le executá.

In câtŭ pentru alegĕtorii românĭ din părțile de mĕḑḑi ale țerii (Ungaria și Banatŭ) prima recerință este: activitate! A se desvoltá o activitate, fără o organisare recerută — nu este posibilŭ; deci în activitatea nóstră privimŭ ca **primulŭ pasŭ organisarea**, anumitŭ însĕ **constituirea unui comitetŭ centralŭ electoralŭ**, carele se doresce și din partea onor. comitetŭ permanentŭ din Sibiiu, — **pentru fie-care comitatŭ, separatŭ**.

Ne amŭ ținutŭ dérĕ de datorință a luá inițativa în causa organisării **pentru comitatulŭ Timișŭ**, în care scopŭ ne permitemŭ a convocá o conferință electorală pe **ḑiua de 5/17 Marte** a. c. în **Timișóra** cu începutulŭ la 10 óre înainte de m. în localitatea otelului „Principele de corónă Rudolfŭ“, la care învitămŭ respectuosŭ, pe acéstă cale, pe fiecare și pre toțĭ alegĕtorii românĭ din acestŭ comitatŭ, carĭ aderéză la programa din Sibiiu.

La ordinea ḑilei punemŭ următórele puncte: 1. Deschiderea și constituirea provisoriă a conferinței. 2. Instituirea unui comitetŭ permanentŭ electoralŭ, cu reședința în Timișóra, pentru întregŭ comitatulŭ Timișŭ. 3. A se luá mĕsurĭ, ca în fie-care cercŭ electoralŭ, sĕ se constitue câte unŭ comitetŭ electoralŭ, de cercŭ, din membri partidului naționalŭ. 4. Propuneri eventuale cu privire la acțiunea electorală, a alegĕtorilorŭ românĭ.

Onorațĭ alegĕtorĭ! Numai considerațiunĭ de interesu generalŭ și patrioticŭ, bine-priceputŭ, ne au îndemnatŭ spre acéstă inițiativă, credemŭ, că scopulŭ ei este o recerință, -o necesitate recunoscută și apreciată de toțĭ. Vĕ rugămŭ dérĕ, sĕ concurgețĭ cu sprijinulŭ D.-Vóstre întru realisarea scopului. In numele dreptății, alŭ intereselorŭ poporului și națiunei române din patria-ne comună Vĕ învitămŭ la acéstă conferință.

Timișóra în 16/28 Fauru 1884.

Colegĭ alegĕtori din comit. Timișŭ:

M. **Dreghiciu**, protopop. P. **Rotariu**, advocatŭ, redact, Em. **Ungurian**, advocat. Vincentiu **Pop**, adv. Jebeliu. G. **Lazarŭ**, adv. Vinga. Vas. **Pop**, adv. Aradulŭ nou. Alex. **Crăciunescu**, preotŭ, Petru **Augustinŭ**, proprietariu în S. Chinez. I. **Baica**, învețatorŭ în Retișorŭ. G. **Maghețiu**, în Sacoșulŭ ung. Vich. **Prohabu**, preotŭ în Sosdia. Em. **Andreescu**, inv. în Beregseu.

Din Bucovina.

Unŭ rĕspunsŭ la nisce articulĭ.

(Urmare și fine.)

Privimŭ mai departe și celelalte cheltuelĭ ce le au ómenii noștri parte din obiceiuri vechi, nestrămutate, parte din obiceiurĭ așeḑate de parochĭ, carĭ își dau silință a îndreptá parochiele. Indreptare e la mine identicŭ cu sĕrăcirea și aducerea la sapă de lemnŭ a poporului. Câte obiceiuri! Câte sume se istrăvescŭ fără nicĭ unŭ folosŭ! Gospodarulŭ n'are nicĭ unŭ venitŭ. Ce agonisesce, dă mai departe. Preoțimea îlŭ ține în prostiă, căcĭ interesulŭ personalŭ îi dictéză. Și totușĭ strigă toțĭ, că se jertfescŭ pentru poporŭ! Strigă numai gura, inima tare. Cândŭ sĕrăcesce îlŭ numimŭ leneșŭ, ne spălămŭ mânile ca Pilatŭ, ne aperămŭ înaintea lumei și ne silimŭ a aflá cause ale sĕrăciei. Orĭ ce ideă, ce se ivesce în mintea nóstră într'unŭ momentŭ criticŭ, o punemŭ ca isvorŭ alŭ meseriei. Mĕ reîntorcŭ cu inima sdrobită la calcululŭ meu. Unŭ suspinŭ îmĭ iésă din sufletŭ, cândŭ cugetŭ la sumele pe carĭ, trebue sĕ le înșirŭ. Trebue ca lumea sĕ ne cunóscă durerile adevĕrate și sĕ nu fie sedusă prin nisce articulĭ, carĭ-sŭ menițĭ sĕ ne astupe ochii și gurile. Cunoscŭ poporulŭ. Ii cunoscŭ durerile și pentru că le cunoscŭ de aceea scriu. Luămŭ în fiecare satŭ 70 de copii născuțĭ. Calculămŭ unŭ botezŭ 1 fl. Intr'unŭ satŭ 70 fl.; în 200 14.000 fl. Fiecare liturghiă într'o Duminică sĕu sĕrbătóre mare, dă parochului unŭ venitŭ de 5 fl. Numerămŭ pe anŭ 70 de liturghii; prin urmare în fiecare satŭ 350 fl. In 200 sate suma de 70.000 fl.

Ajunurile crăciunului și iordanului 40.000 fl. și apoi pentru întréga Bucovină: Spesele pascilorŭ 20.000 fl. Sfințirile caselorŭ 8.000 fl. Parastasele 10.000 fl. Molitvele 5.000 fl. Spoveditulŭ și comunicatulŭ 2.000 fl. Posturile, mai alesŭ celŭ mare 15.000 fl. Testimonii și petițiunile 10.000 fl. Alte mĕrunțișurĭ 10.000 fl. D. e. a luá plată pentru testimonii de paupertate, a cere despăgubire pentru comisiune dela ómenii respectivĭ, décă funcționarii și-au luatŭ libertatea a face visită parochului și au fostŭ poftițĭ la masă. Aceste nu-sŭ vorbe în vêntŭ, ci casurĭ concrete. Sĕ se afle cineva, care sĕ dorescă publicarea numelorŭ din cestiune, o voiŭ face cu plăcerea cea mai mare.

Darea cea mai mare o are poporulŭ nostru față de preotŭ, sumele de susŭ ne arată. Mergețĭ sume în lumea întrégă și spuneți celorŭ ce vĕ vorŭ cetí, că ațĭ eșitŭ din sudórea poporului și ațĭ trecutŭ în mânile celorŭ învĕțațĭ, în mânile conducĕtorilorŭ voștri. Duceți-vĕ și vĕ înfățoșațĭ ca o causă a sĕrăciei! Ér în trecĕtŭ spuneți, celorŭ ce vĕ vorŭ întrebá și se vorŭ interesá de voi, spuneți-le că v'amŭ trimesŭ în numĕrŭ multŭ mai micŭ, de cum sunteți în adevĕrŭ! După ce veți cutrierá lumea, inturnați-vĕ la loculŭ vostru celŭ adevĕratŭ. Fie-vĕ milă de cei ce vĕ au agonisitŭ în sudórea feței și v'au perdutŭ în șiróie de lacrimĭ!

După o mică abatere și întârḑiere reviu la isvórele articululuĭ. Nu putemŭ afirmá positivŭ, că fumatulŭ se numeră între isvórele sĕrăciei. Mai întrégă lumea fuméză. Décă tăbaculŭ sĕrăcesce poporulŭ românŭ, ce se ḑicemŭ despre celelalte popóre înaintate în cultură? Coloniele germane în Bucovina și ele fuméză și béu și bere și totușĭ stau în fruntea țerii!

Cu totulŭ falsă și neîntemeiată e părerea, că poporulŭ sĕrăcesce și de aceea că dă banĭ cu camătă. Poporulŭ dă banĭ cu procente — numai décă are — orĭ la a sei, orĭ la străinĭ. Câștigulŭ în orĭ și care casŭ rĕmâne la poporŭ. Aicĭ nu putemŭ aflá o causă a sĕrăciei, chiar décă amŭ fi cei mai iscusițĭ. Susținŭ contrariulŭ părerii din călindariu. Economia ne arată, ca îmĭ dictéză. Mĕ mirŭ, cum a putută autorulŭ sĕ reocomânde poporului românŭ, ca sĕ-și ție banii în ladă fără fructificare. Pretensiune falsă, unŭ sfatŭ greșitŭ. O cutezare pré mare din partea autorului.

Totŭ pe astă tréptă stă afirmarea, că poporulŭ nu-și vinde pânea în térgŭ ci acasă; și de aceea numesce acésta unŭ isvorŭ alŭ sĕrăciei. Sĕ analisămŭ puținŭ aceste cuvinte. Décă își vinde poporulŭ pânea acasă cu prețŭ mai micŭ decâtŭ în orașŭ, nu urméză, că e în pagubă. Unŭ esemplu. Unŭ gospodarŭ are de vêndutŭ două corețe de grâu. Elŭ vinde acasă corețulŭ cu 20 cr. mai eftinŭ decum l'ar vinde în térgŭ. Acum se privimŭ contrariulŭ. Elŭ mânămŭ pe omŭ în térgŭ. Unŭ carŭ cu doi boi s'au cu doi cai duce grâulŭ. Femea sĕu feciorulŭ îlŭ însoțesce pe gospodarŭ, căcĭ are lipsă de unŭ ajutorŭ. Ei perdŭ o ḑi întrégă și au și spese. De remâneau acasă, ar fi pututŭ agonisi 2 persóne cu 2 vite celŭ puținŭ 2 fl. și erau scutițĭ de spesele din orașŭ. Prin vênḑarea acasă a perdutŭ 40 cr. prin vênḑarea în térgŭ 2 fl. 50 cr. Se vede, ca autorulŭ a căutatŭ multŭ, numai sĕ înșire mai multe isvóre creḑêndŭ, că prin asta va culege laurĭ din partea națiunei sale. Ultimulŭ isvorŭ sĕu cu cuvintele din călindariu „pricina pricinelorŭ, că ómenii noștri sĕrăcescŭ, e lipsa de carte și de învĕțătură“. Ori care cetitorŭ alŭ acestorŭ rênduri e necesitatŭ sĕ le numéscă ca adevĕrate, fiindŭ de ele convinsŭ pe deplinŭ. Sĕ fie poporulŭ nostru măcarŭ ceva, ceva pe-o tréptă mai înaltă a culturei, nu se ar lăsá înșelatŭ de orĭ și cine. Cine-i chematŭ se înrădăcineze poporului ideа despre carte și învĕțătură? Preotulŭ. Cine n'o face acésta? Preotulŭ. Cine scutesce băeții dela scólă? Preotulŭ dimpreună cu învĕțătoriulŭ.

Étă déră cum chiar preotulŭ bucovinénŭ se înfățișéză ca dușmanŭ alŭ înaintării poporului. Elŭ scie, cunósce pré bine periculului personalŭ-materialŭ, care ilŭ aștéptă décă vomŭ cercá se redicămŭ poporulŭ la gradulŭ de cultură, pe care ilŭ merită. *)

Articululŭ alŭ doilea e „o învĕțătură și unŭ sfatŭ cu priință“. Autorulŭ are înaintea sa doi ómenĭ, unŭ Gavrilŭ și unŭ Constantinŭ. Unulŭ alérgă la vrăjitóre, se-i caute în bobĭ, celălaltŭ se duce la femei cu pricepere, se-lŭ descânte. Amêndoi sunt slabĭ și palidĭ. Ei pătimescŭ de patima beției. Ar fi timpŭ perdutŭ, sĕ trecŭ în detaiurĭ. Articolulŭ chiftesce de colaviă. semnŭ că autorulŭ e omŭ cu frica lui Dumnedĕu. Sfânta scriptură o afli în fiecare pasajŭ. Păcatŭ, mare păcatŭ a întrebuințá sfânta scriptură acolo, unde te-ai încurcatŭ într'unŭ labirintŭ de cuvinte, din care încurcătură nu poțĭ eșí și a-o pune ca surogatŭ cândŭ mintea sănătósă te părăsesce. Relativŭ la bețiă dicŭ preoțimei bucovinene: exempla trahunt.

Articolulŭ din urmă „altŭ sfatŭ bunŭ“ privesce la începutŭ traiulŭ de multŭ și traiulŭ de astădĭ. In vremile trecute erá mai ușorŭ de trăitŭ de câtŭ în dina de astădĭ. Dările s'au măritŭ — forte adevĕratŭ — dér mai alesŭ fetele și nevestele și-au schimbatŭ portulŭ. Ele pórtă fuste cumperate în locŭ de cătrințe. Autorulŭ le sfătuesce, se rĕmáie la cătrințele lorŭ, pe carĭ le sciu singure țese și sĕ nu cumpere lucrurĭ din têrgŭ. Noi însĕ avemŭ altă părere, chiar contrară. O fustă cumpĕrată costă 80 cr., ér o cătrință țesută 5 fl. Ar fi mai bunŭ sfatulŭ. ca femeile nóstre sĕ nu se ocupe cu țesutulŭ, căcĭ ele nu potŭ face concurență pânzelorŭ străine. Se ne aducemŭ numai aminte, câtŭ timpŭ se perde cu pusulŭ în baltă, scosulŭ, sghiciulatulŭ, melețatulŭ, raghilatulŭ, periatulŭ, torsulŭ, țesutulŭ și glilitulŭ. Unŭ anŭ întregŭ se duce, până își vede gospodina 30 de coțĭ de pânză în ladă. N'ar fi mai practicŭ sĕ le recomăndămŭ altŭ lucru? Vorbimŭ din punctŭ de vedere economicŭ.**) — Deodată ne isbesce autorulŭ la gunoitulŭ pămêntului. Poporulŭ cunósce folosulŭ gunoiului. Autorulŭ sfătuesce ce-i cunoscutŭ și ce se practică. Numai atuncĭ ar fi fostŭ sfatulŭ bunŭ, din care ar fi trasŭ ómenii noștri folosŭ, cândŭ i-ar fi învĕțatŭ articolulŭ, la ce timpŭ se gunoiéscă, ce feliu de pâne sĕ sĕmene și în ce locŭ.

Și preoții au câte 24 fălcĭ de pămêntŭ. Ei capĕtă de acea, ca ei — ómeni învĕțațĭ — sĕ mérgă poporului necultŭ cu esemplu bunŭ înainte, învĕțându-lŭ lucrarea rațională a pămêntului. La acestŭ locŭ se referă cuvintele: „Nu vĕ uitațĭ la faptele, ci ascultațĭ vorbele lorŭ.“

Acum la rêndulŭ meu mĕ vĕdŭ necesitatŭ a dá autorului unŭ sfatŭ. Sĕ nu crédă D-lŭ literatŭ dela călindariu, că ne putemŭ adresá către poporŭ cu limbă rea, idei false și c'o nelogică fără marginĭ. Décă nu suntemŭ în stare sĕ producemŭ ceva bunŭ, e mai bună tăcerea.

După tóte aceste trebue se ne mirămŭ că acele articule le-a luatŭ sub scutŭ „societatea pentru cultura și literatura română din Bucovina“ și că acéstă societate le trămite în lumea largă.

X.

---

*) Ar fi tristu, décă, înaintândŭ poporulŭ în cultură, n'ar trage de aicĭ și preoții folosŭ. Diferința ar fi numai, că atuncĭ preoții ar trebui sĕ fie în tóte mai superiorĭ și câtŭ despre binele lorŭ pămêntescŭ ne dovedesce statistica țerilorŭ civilisate apusene, că este încă și mai asigurată, décă poporulŭ e mai înaintatŭ ca la Anglesi. la Germanĭ ș. a. — Incâtŭ privesce preoțimea română bucovinénă, credemu, că cele susținute de d. corespondentŭ nu sunt regulă generală, ci că o parte mare a preoțilorŭ bucovinenĭ cunoscŭ și împlinescu chiămarea lorŭ avêndŭ totodată nobila năsnință de a lucrá pentru curmarea rĕului. — Red.

**) Ce lucru mai folositorŭ le-amŭ puté recomandá sătencelorŭ române din punctŭ de vedere economicŭ? Noi nu împărtășimŭ părerea d-lui corespondentŭ, ca femeile nóstre sĕ nu se ocupe cu țĕsutulŭ. Décă nu potŭ face concurență pânzelorŭ străine, causa este, că n'au mijlóce suficiente și credemu, că ar fi mai practicŭ, ca sĕ le procurămŭ aceste mijlóce decâtŭ a le sfătui, sĕ se lase de țesutŭ. Bine că o fustă cumperată costă numai 80 cr., dér câtŭ durézá acéstă fustă? Décă cătrința costă 5 fl. ea și represéntă vălorea acésta, căcĭ e frumósă și îndecitŭ mai durabilă. O gospodină harnică țese o cătrință într'o di și-șĭ face în câte-va septĕmânĭ unŭ costumŭ întregŭ, pe care ilŭ póte purtá 10—20 de anĭ și ce e mai multŭ acestŭ costumŭ nu ese nicĭ odată din modă. Cei 30 de coțĭ de pânză din lada țerancii române durézá cu decile de anĭ, ér din pânza ce-o cumpĕră dela orașŭ peste 6 lunĭ nu se mai alege nimicŭ. Românceie nóstre de pe sate, carĭ au cânepă și inŭ (flosŭ), potŭ țese 4—500 coțĭ de pânză pe anŭ. O gospodină singură e în stare a face 200 coțĭ,, ér o familiă de 3—4 persóne póte țese pe anŭ până la 600 de coțĭ de postavŭ. Décă scie țese pânză, învață tóte celelalte ușorŭ. Érna tórce la cânepă, inŭ, lână, ér véra, cândŭ e diua mare și nu e lucru la câmpŭ, țese. Cu cumpĕratulŭ dela orașŭ întră lucsulŭ și lenea între femei. Problema timpului de față este, cum sĕ se redice industria femeilorŭ nóstre prin procurarea de mașinĭ, ér nu sĕ se curme. Audimŭ cu plăcere, că Românii din Săcelele vecine se ocupă seriosŭ de aceea, ca sĕ aducă mașinĭ. Dorimŭ ca și Românii din Bucovina sĕ se intereseze mai multŭ pentru redicarea industriei casnice la sate. — Red.

(Convocare.) Despărțămêntulŭ I alŭ reuniunei învĕțătorilorŭ românĭ din districtulŭ alŭ Xlea Brașovŭ își va ținé adunarea sa generală Vinerĭ la 9 (21) Marte a. c. în clasa I dela șcóla capitală din Satulungŭ biserica sf. Arhanghelĭ dela 9—12 óre a. m. și dela 2—5 óre p. m., la care sunt toțĭ membrii reuniunei învitațĭ a participá.

Tema de desbătutŭ va fi conformŭ conclusului comitetului centralŭ: „C u m s ĕ s e t r a c t e z e s t u d i u l ŭ g e o g r a f i e i î n a n u l ŭ I ș i a l ŭ II d e ș c ó l ă d i n p u n c t u l ŭ d e v e d e r e m e t o d i c ŭ?“

Satulungŭ 20 Februariu 1884 st. v.

I o a n ŭ D o r c a, președinte. I. D a r i u, secretarŭ.

D i v e r s e.

(Compătimirea și ajutorarea între paserĭ.) Unŭ amicŭ alŭ fóei nóstre cu locuința în Iașĭ ne descrie următorulŭ casŭ, pe care-lŭ recomandămŭ atențiunei celorŭ-ce se interesézá de istoria naturală: „Am avutŭ în coliviă de mai bine de dece anĭ de dile unŭ stiglețŭ, care cântá fórte frumosŭ. In timpulŭ din urmă însĕ bietulŭ stiglețŭ, îmbĕtrânindu, începŭ a gâfâi. In véra trecută am pusŭ cu elŭ împreună duoi botgroșĭ (nemț. Gimpel), unŭ bărbătușŭ și o muerușcă. Dela unŭ timpŭ observaiŭ, că muerușca botgrosului nutrea pe bĕtrânulŭ stiglețŭ, întocmai cum nutresce o pasĕre mamă pe puișorií sĕi. Și astfelŭ l'a nutritŭ regulatŭ păn'acum trei sĕptămânĭ, cândŭ într'o diminéță muri bietulŭ stiglețu, și ce e mai multŭ, chiar mortu fiindŭ, venea muerușca botgrosului la elŭ și-ĭ oferia nutremêntŭ. E remarcabilŭ, că o pasĕre sĕ nutréscă pe altă pasĕre de némŭ străinŭ. Câtŭ de rarŭ se întêmplă acésta chiar între ómenĭ!... De multe orĭ se întêmpla, că stiglețulu durmea și protectórea sa venea la dênsulu și-lŭ trăgea de pene. Atuncĭ stiglețulŭ îșĭ căsca ciocułŭ și tremura din aripĭ în tocmai ca puișorii cei micĭ, cândŭ îĭ nutresce mama lorŭ.“

(Bibliotecă publică în Craiova.) „Carpații“ comunică, că d-na Adelina Olteanu, directórea unei distinse instituțiunĭ românescĭ de crescere de tinere fete, a luatŭ otărîrea a secundá silințele bĕtrânului profesorŭ B. Caloianŭ, de a fundá o adevĕrată bibliotecă publică în Craiăva, dândŭ câte-va serate musicale cu grațiosulu concursŭ alŭ mai multorŭ dómne și d-șóre, în acestŭ scopŭ.

(Incoronarea reginei Madagascarului.) In luna lui Novembre alŭ anului trecutŭ, pe cândŭ se făceau tratărĭ în Tamatava între Francesĭ și Hovasĭ, s'a sĕvêrșitŭ în Antananarivo, capitala Madagascarului, încoronarea reginei R a n a v o l a n a III. Ca fată abia de 22 de anĭ ea este silită, după datina barbară a Hovasilorŭ, sĕ se căsătoréscă cu ministrulŭ primŭ, care se află în oficiu. De astădată ministrulŭ primŭ e unŭ unchiașu, gârbovitŭ de anĭ și de afacerile guvernului, căcĭ 50 de anĭ a jucatŭ elŭ rolulu unui consorte princiarŭ stabilŭ. Faptulŭ, că acéstă căsătoriă politică și de cabinetŭ nu s'a ștersu încă dovedesce, că creștinismulŭ întrodusŭ de regina precedentă, na avutŭ efectŭ puternicŭ asupra Madagasilorŭ. Incoronarea, întêmplată la 22 Nov. a oferitŭ o mare priveliște militară și o amestecătură de elemente păgâne și creștine. Cortulŭ reginei purtá sentința: „D-dĕu e cu noi!“ și pe masă lângă dênsa se află o bibliă mare, frumosŭ legată. Piața de încoronare nu se află în orașŭ, ci pe șesulŭ Mahamasina spre apusŭ de orașŭ, acolo, unde este pétra sântă, dela care mergŭ optŭ drumurĭ în direcțiunĭ opuse. Aicĭ își trimise regina garda de onóre, care de astădată constá din tinerimea studiósă armată cu scuturĭ și lăncĭ. Diua încoronării sosí și fŭ salutată cu salve de tunurĭ. Convoiulu încoronării porní. Regina ședea pe unŭ scaunŭ portativŭ, sub o umbrelă roșiă ca foculŭ dreptŭ semnŭ alŭ demnității regale. Alăturea cu dênsa mergea călare soțiulŭ ei (care-i póte fi strămoșŭ), primulŭ ministru R a v o n i n a h s t r i m a r i v o, care o conduse de mâna la pétra sfântă, unde predecesórele ei fuseserá proclamate de regine. Aicĭ o presentá poporului. Tênera regină părea liniștită; numai mânile ei tremurau și arătau iritațiunea ei internă. Ea erá îmbrăcată cu-o haină de atlasŭ albŭ bogatŭ împodobită avêndŭ unŭ șlepŭ de câțiva coțĭ, ce-lŭ purtau șése amploiațĭ de statŭ. Toțĭ îngenunchiară, unŭ prințișorŭ de șépte anĭ îi țînŭ o scurtă vorbire și apoi merseră la a două pétră sfântă. Aicĭ sub unŭ cortŭ pomposŭ țînŭ regina ântăiulŭ séu cuvêntŭ de tronŭ, unŭ discursŭ fórte căldurosŭ, mai interesantŭ decâtŭ acelea, carĭ emană din consiliile miniștrilorŭ puterilorŭ apusene. Ranavolana III începŭ cu întonarea datorințelorŭ sale și ale poporului. Că ea a primitŭ domnia preste întréga însulă; că océnulŭ e singura frontieră a imperiului sĕu și nu va cedá din elŭ nicĭ-o palmă de locŭ, ci-lŭ va apĕrá întregŭ „c a u n ŭ b ă r b a t ŭ.“ Și dândŭ cu toégulŭ de aurŭ în pămêntŭ, strigá: „Nu este așa, poporulŭ meu?“ Unanimulŭ și detunătorulŭ rĕspunsŭ fŭ: „Izay!“ („așa e!“). Strigătele poporului, loviturile de lăncĭ și de scuturĭ acompaniară cuvintele Reginei. Ranavolana continuă asigurândŭ, că străinii binevoitorĭ sunt bineveniți, și în fine declară pe I e h o v a h de singurulŭ ei D-dĕu. Cuvintele din urmă le rostí cu focŭ. Primulŭ ministru rĕspunse la cuvêntarea ei în numele poporului. Ordinea a fostŭ esemplară deși erá de față o mulțime de aprópe una jumĕtate de milionŭ.

Cursulŭ la bursa de Viena

din 4 Martiu st. n. 1884.

Rentă de aurŭ ungară 6% 121.85. Rentă de aurŭ 4% 90.75. Rentă de hărthiă 5% 88.20. Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare 141.75. Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emissiune) 95.60. dto (II-a emissiune) 116.50. dto (III-a emissiune 100.25. Bonurĭ rurale ungare 100.75. Bonurĭ cu cl. de sortare 100.25. Bonurĭ rurale Banat-Timișŭ 100.—. Bonurĭ cu cl. de sortare 99.75. Bonurĭ rurale transilvane 99.60. Bonurĭ croato-slavone 100.—. Despăgubire p. dijma de vinŭ ung. 97.50 Imprumutulŭ cu premiu ung. 115.55. Losurile pentru regularea Tisei și Segedinului 113.40. Renta de hărtiă austriacă 79.65. Renta de arg. austr. 80.65. Renta de aurŭ austr. 101.25. Losurile din 1860 135.70. Acțiunile băncei austro-ungare 843.—. Act. băncei de creditŭ ungare 320.50. Act. băncei de creditŭ austriace 315.60 Argintulu —.— Galbinĭ împĕrătescĭ 5.71. Napoleon-d'orĭ 9.60. Mărcĭ 100 împ. germ. 59.15 Londra 10 ₤ sterlinge 121.45.

Bursa de Bucuresci.

Cota oficială dela 18 Februariu v. 1884.

Renta română (5%)	Cump.	93 1/2	vênd.	94
Renta rom. amort. (5%)	„	94 1/5	„	95
„ convert. (6%)	„	98 1/2	„	99
Impr. oraș. Buc. (20 l.)	„	32	„	33
Credit fonc. ruralŭ (7%)	„	102 1/4	„	102 3/4
„ „ „ (5%)	„	92 1/4	„	91 1/2
„ „ urbanŭ (7%)	„	101 3/4	„	102 1/4
„ „ „ (6%)	„	98	„	98 1/4
„ „ „ (5%)	„	88 7/8	„	89
Banca națională a Românici	„	1382	„	—
Ac. de asig. Dacia-Rom	„	378	„	—
„ „ „ Națională	„	257 1/2	„	—
Aurŭ	„	3.70	„	3.90
Bancnote austriace contra aurŭ	„	2.09	„	2.10

Editorŭ: **Iacobŭ Mureșianu.**
Redactorŭ responsabilŭ: **Dr. Aurel Mureșianu.**
Tipografia: **Ioanŭ Gött și fiiŭ Henricŭ.**